

Гендерні студії

Матеріали XII
міжвишівського
науково-практичного
семінару

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ЦИКЛОВА КОМІСІЯ СУСПІЛЬНИХ ТА ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКИХ
ДИСЦИПЛІН
ЦЕНТР ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ГЕНДЕРНИЙ КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР»

ГЕНДЕРНІ СТУДІЇ

Матеріали XII міжвишівського
науково-практичного семінару

Луцьк – 2026

УДК 305(063)
Г 34

Гендерні студії : електр. збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасниць / учасників XII міжвиш. наук.-практ. семінару (м. Луцьк, 30 квіт. 2026 р.). Луцьк : КЗВО «Луцький педагогічний інститут». 2026. 170 с.

Розглянуто на засіданні циклової комісії суспільних та художньо-мистецьких дисциплін Луцького педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради (протокол № 9 від 04.05.2026).

Рекомендовано до друку методичною радою Луцького педагогічного фахового коледжу КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради (протокол № 6 від 01.05.2026).

Редакційна колегія:

Бережна Галина, кандидатка економічних наук, доцентка, членкиня правління ГО «Гендерний креативний простір», м. Запоріжжя;

Єрмо Галина, голова циклової комісії суспільних та художньо-мистецьких дисциплін Луцького педагогічного фахового коледжу КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, керівниця Центру гендерної освіти, членкиня робочої групи з впровадження рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у сфері освіти Міністерства освіти і науки України, голова правління ГО «Гендерний креативний простір», м. Луцьк;

Жалко Тетяна, доцентка, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри методик навчання та освітніх технологій, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, членкиня ГО «Гендерний креативний простір», м. Луцьк;

Ковальчук Ірина, кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, начальниця навчально-методичного відділу КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, керівниця кіноклубу медіапросвіти з прав людини Docudays UA «Десята муза» Центру гендерної освіти, м. Луцьк;

Романцова Світлана, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, членкиня робочої групи з впровадження рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у сфері освіти Міністерства освіти і науки України, членкиня ГО «Гендерний креативний простір», м. Львів.

Упорядниці: Єрмо Галина, Жалко Тетяна.

Авторки / автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторок / авторів тез і статей можуть не збігатись із позицією редакції.

© КЗВО «Луцький педагогічний інститут», 2026

© Центр гендерної освіти, 2026

© ГО «Гендерний креативний простір», 2026

ЗМІСТ

Розділ І. ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ

Бляшевська Алла, Федорець Майя

ОКРЕСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ГЕНДЕРУ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 6–11

Бойко Лілія

ГЕНДЕРНА ГРАМОТНІСТЬ ЖУРНАЛІСТІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОГО МЕДІАПРОСТОРУ 12–15

Вірста Світлана, Констанкевич Лариса

УКРАЇНКИ У СВІТІ МАНДРІВ: ВІД СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ ДО СУЧАСНОСТІ 16–23

Галан Ольга

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ТОВАРИСТВ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ 23–31

Голя Галина

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ЛУЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УЧИЛИЩІ (1939–2003 РР.) 31–36

Денисенко Наталія

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СПОРТІ: ЯК ВОНИ ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИ 36–39

Дмитренко Наталія

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 39–43

Дмитрук Наталія, Свідерська Наталія

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ 44–49

Єрко Галина, Дмитрук Наталія

АРХЕТИПИ СТІЙКОСТІ ЧИ ПАСТКИ ТРАДИЦІЙ: ДЕШИФРУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ЖІНОЧИХ КАЗОК ГРОМАД У ЧАСИ ВИПРОБУВАНЬ 49–55

Жалко Тетяна

ГЕНДЕРНА ОПТИКА В СУЧАСНИХ МЕДІАДОСЛІДЖЕННЯХ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ І ПРАКТИЧНІ ВИМІРИ 56–61

Казмірчук Олег

«М'ЯКА СИЛА» СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ ЖІНОК НА ВОЛИНІ В КОНТЕКСТІ З'ЇЗДУ МОНАРХІВ 1429 РОКУ 62–67

Ковальчук Ірина

ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ 67–72

Курилова Юлія, Мороз Карина, Нідзельська Вікторія

СТРАТЕГІЇ МОДЕЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У НОВЕЛАХ В. СТЕФАНИКА: ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ 73–81

Луцюк Юлія

АНТИЧНІ ІДЕАЛИ КРАСИ ЯК ПІДґРУНТЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕСТЕТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ 81–85

Малько Юлія, Свідерська Наталія, Рябушенко Наталія

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ВІДНОВЛЕННЯ: ВІД НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТІВ ДО ЛОКАЛЬНИХ РІШЕНЬ 86–92

Марчук Сергій, Чемерис Ірина

ОЛЕНА ПЧІЛКА У ФЕМІНІСТИЧНОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ РУСІ 93–96

Никитюк Мар'яна

ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ НУШ 97–101

Панасюк Олександр

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ МАТЕРИНСТВА В ІДЕОЛОГІЧНИХ КОНСТРУКТАХ СРСР: МІЖ ЕМАНСИПАЦІЄЮ ТА ДЕРЖАВНИМ ПРАГМАТИЗМОМ 101–107

Похилюк Олена

ГЕНДЕРНИЙ ТОПОС У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ: ДИСКУРС «ОСІ» ТА «ГЛИБИНИ» (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРОК ВІКТОРА КРУПКИ ТА ТЕТЯНИ ЯКОВЕНКО) 107–113

Романцова Світлана

ГЕНЕТИЧНИЙ КОД ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК: АРХІТЕКТУРА СТАНДАРТІВ І ПРАКТИК 113–118

Фаловська Ірина

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА ІНКЛЮЗІЯ В STEM-ОСВІТІ 118–124

Хомярчук Алла

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ 124–127

Розділ II. НАУКОВІ ДОРОБКИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Банзерук Ольга, Харитонova Тетяна

Наук. кер. – **Ірина Фаловська**

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО
НАВЧАННЯ 128–132

Бобер Ангеліна, Слобода Яна

Наук. кер. – **Ірина Фаловська**

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ВИХОВАТЕЛІВ І БАТЬКІВ У
ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ 132–136

Бобик Вікторія, Шилук Ольга

Наук. кер. – **Ірина Фаловська**

ГЕНДЕРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК
СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ІНКЛЮЗІЇ 136–141

Дячук Софія, Богомолowa Софія

Наук. кер. – **Олена Сахарова**

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО
НАВЧАННЯ 141–144

Карабенюк Валерій

Наук. кер. – **Олександр Казаков**

ГЕНДЕР У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ: ІСТОРИЧНІ ТА
ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ 145–148

Лазарик Діана

Наук. кер. – **Тетяна Голованова**

ЧИННИКИ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В
ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ 148–155

Логвінова Мирослава

Наук. кер. – **Марина Безденежних**

MAIN STAGES OF THE DEVELOPMENT OF GENDER
THEORY 155–158

Сало Тетяна, Шилук Мар'яна

Наук. кер. – **Галина Єрко**

РАДИКАЛІЗАЦІЯ БОРОТЬБИ ЗА ЖІНОЧІ ПРАВА (WSPU) .. 159–165

Шаповал Олександра

Наук. кер. – **Олена Сахарова**

КУЛЬТУРНІ ТА МОВНІ ВИМІРИ ГЕНДЕРУ В ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРІ 166–169

5. Радянська жінка – найщасливіша в світі: відображення гендерних питань у плакатному мистецтві 1920-1930-х рр. *Україна Модерна*. 2019. URL: <https://uamoderna.com/md/radyanska-zhinka-najshhaslivisha-v-sviti-vidobrazhennya-gendernix-pitan-u-plakatnomu-mistecztvi-1920-1930-x-rr/> (дата звернення: 10.04.2026).

6. Смоляр Л. О. Минуле заради майбутнього. Жіночий рух Наддніпрянської України II пол. XIX – поч. XX ст. Сторінки історії: монографія. Одеса : Астропринт. 1998. 408 с.

УДК 821.161.2'06-1.09:305

Олена Похилюк,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри української філології,
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
м. Вінниця

ГЕНДЕРНИЙ ТОПОС У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ: ДИСКУРС «ОСІ» ТА «ГЛИБИНИ» (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРОК ВІКТОРА КРУПКИ ТА ТЕТЯНИ ЯКОВЕНКО)

У науковій розвідці здійснено компаративний аналіз поетичних збірок Віктора Крупки «Вісь» та Тетяни Яковенко «У глибині небес...» крізь призму культурних та мовних вимірів гендеру. Досліджено специфіку маскулінного та фемінного способів структурування художньої реальності, що втілені в концептуальних метафорах «осі» як архетипу стабілізації всесвіту через вертикаль і відповідальність та «глибини» як простору емоційної регенерації, родової пам'яті та етики турботи. Виявлено лінгвальні маркери авторських гендерлектів – від використання символів-артефактів та дієслівної енергії в маскулінному дискурсі до сенсорної лексики та демінутивів у фемінному. Проаналізовано трансформацію гендерних ролей в умовах сучасної війни, де поетичний текст постає інструментом духовного опору. Доведено, що попри відмінність мовних стратегій, маскулінна «вісь» та фемінна «глибина» постають взаємодоповнювальними векторами національного самозахисту, об'єднаними спільним прагненням до збереження людяності.

Ключові слова: гендерний топос, маскулінність, фемінність, гендерлект, Віктор Крупка, Тетяна Яковенко, сучасна українська поезія.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасній українській літературі, що розвивається в умовах повномасштабних соціокультурних потрясінь та екзистенційної загрози, постає гостра потреба в осмисленні нових форм

вираження гендерної ідентичності. Наукова проблема дослідження полягає в необхідності розкриття діалектичної взаємодії маскулінного та фемінного способів структурування художньої реальності, що втілюються в специфічних лінгвокультурних концептах – «осі» (як символу впорядкування та стабілізації всесвіту через вертикаль) та «глибини» (як простору емоційного збереження життя та регенерації смислів). Актуальним залишається питання про те, як мовні стратегії авторів – від вибору концептуальних метафор до використання специфічних граматичних і лексичних засобів – відображають трансформацію традиційних гендерних ролей у ситуації війни, де поетичний текст стає інструментом духовного опору та національного самозахисту.

Значення цієї проблеми зумовлене потребою поглибити теоретичні уявлення про «код статі» в сучасній ліриці та розширити розуміння українського «гендерлекту» в його культурному та мовному вимірах. Порівняльний аналіз творчості Віктора Крупки та Тетяни Яковенко дасть можливість не лише простежити еволюцію поетичної символіки, а й встановити, як гендерно марковані вектори формують цілісну систему культурної стійкості нації. Результати розвідки матимуть вагоме значення для розвитку сучасної гендерної лінгвістики та літературної антропології, оскільки вони демонструють, що в часи історичних розломів маскуліnnий та фемінний дискурси постають як взаємодоповнювальні стратегії збереження ідентичності та людяності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема відображення гендеру в художньому тексті тривалий час перебуває в центрі уваги науковців. Теоретичне підґрунтя для розуміння «жіночого письма» та специфіки маскулінного дискурсу закладено в працях європейських та американських дослідників, а також активно розвивається в сучасному українському науковому просторі. Зокрема, питання структурування художньої реальності через «код статі» розглядала Н. Зборовська, яка акцентувала на психоісторичній зумовленості творчості [2]. Лінгвістичний аспект проблеми, зокрема концепція «гендерлектів» (специфічних мовних особливостей, притаманних статі), ґрунтовно опрацьований Л. Ставицькою [8] та ін.

У контексті світової літератури гендерні аспекти ідіосинкратичної поезії досліджувала Л. Хрущ, вказуючи на опозицію між сповідальністю та емоційною відстороненістю [9]. Роль жінки як суб'єкта, що руйнує патріархальні класифікації, у

творчості модерністок висвітлювала А. Паніматченко [6]. Традиція використання флористичних образів як засобів втілення жіночої суб'єктивності (на матеріалі творчості Лесі Українки) проаналізована в розвідці Т. Легерко [5].

Мета дослідження полягає в здійсненні компаративного аналізу гендерного топосу в поезії Віктора Крупки та Тетяни Яковенко шляхом виявлення лінгвокультурних маркерів маскулінного та фемінного дискурсів («осі» та «глибини»), дослідження засобів художньої саморефлексії ліричного суб'єкта та встановлення особливостей трансформації гендерних ролей у контексті сучасної війни.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасна українська лірика періоду повномасштабних соціокультурних потрясінь стає унікальним майданчиком для аналізу культурних та мовних вимірів гендеру. Як зазначає дослідниця Н. Зборовська, «код статі в літературі – це не лише біологічна приналежність автора, а насамперед спосіб структурування художньої реальності» [2, с. 34]. У цьому контексті поезія постає як простір ініціації та боротьби за автентичність, адже «конфесійна поезія вважається поезією особистості, або поезією власного 'я'» [9, с. 308]. Порівняльний аналіз збірок Віктора Крупки «Вісь» (2024) та Тетяни Яковенко «У глибині небес...» (2020) дає можливість простежити, як гендерна ідентичність авторів формує специфічні «гендерлекти», де маскулінна стратегія орієнтована на стабілізацію всесвіту через вертикаль, а фемінна – на його збереження через емоційну глибину та етику турботи.

Гендерний вимір поезії Віктора Крупки концептуалізований уже в самій назві збірки – «Вісь». В антропологічному аспекті цей образ корелює з теорією М. Еліаде про Axis Mundi (Вісь Світу), яка є точкою опори та зв'язком між сакральним і профанним: «Центр світу – це точка перетину між небом, землею та підземним світом» [1, с. 42]. Для ліричного героя Крупки вісь – це символ маскуліної відповідальності за впорядкування хаосу, що дає змогу «*міцно триматися за твердь*» [4, с. 2]. Його творчість відображає маскуліний індивідуалізм, прагнення до усамітнення та самодостатності. Водночас, за спостереженням дослідників подібних ідіосинкратичних манер, такий автор може бути «дещо віддаленим, відмовляючись бути обмеженим поняттям ґендеру» [9, с. 308]. Маскуліний дискурс автора тяжіє до екзистенційної статистики та раціонального осмислення буття: «*ти не закінчений, не*

розпочатий, ти просто є» [4, с. 16]. Мова автора оперує символами-артефактами, де межа світу визначається через архітектоніку дому: *«збагнувши, що поріг – найперша вісь»* [4, с. 15]. Така позиція відповідає архетипу «захисника структури», де чоловік постає як *«хлібороб-воїн»* [4, с. 132], чия місія полягає в духовному триманні неба.

На противагу маскулінній вертикалі, художній світ Тетяни Яковенко розгортається *«У глибині небес...»*. У збірці авторки домінує фемінна стратегія «внутрішнього простору», яку Ю. Крістева описує як плинний та емоційно насичений простір *«материнської хори»* [3, с. 112]. Тетяна Яковенко, подібно до модерністок початку ХХ ст., висловлює *«протест стосовно обмежень, які мали жінки»* [6, с. 23]. Її лірична героїня самоідентифікується через гнучкість, що є мовним маркером жіночої сили: *«Я не просто сильна. Я – пружка, як вербова гілка, як ріка»* [10, с. 147]. Культурний код фемінності в збірці реалізується через метафору *«вишивання»* долі: *«вишивана моя українська душа»* [10, с. 3]. Жінка в Яковенко відмовляється від патріархальної категоризації, адже, як стверджувала ще М. Лой, *«перша ілюзія, яку варто зруйнувати – це поділ жінок на два класи: коханка та мати»* [6, с. 25]. Як стверджує теорія *«écriture féminine»* Е. Сіксу, жіноче письмо часто апелює до сенсорики [7, с. 582], що ми й спостерігаємо в поезії Яковенко через образи меду та шовку. Її етика – це етика співпричетності: *«Дітям крила вишивала мати, щоб душа крилатою була»* [10, с. 7].

Мовний рівень текстів демонструє чітку гендерну диференціацію через використання демінутивів, які в Тетяни Яковенко маркують сакралізацію повсякдення: *«церковця, тиха і убога»*, що постає як *«маленьке Боже вушко»* [10, с. 4], або *«місяць-помаранчик»* [10, с. 101]. Л. Ставицька зазначає, що така стратегія є характерною для жіночої мовної картини світу [8, с. 22]. Натомість мова Віктора Крупки – це мова енергії руху, де навіть драматизм часу має вагу: *«час висипався, бо не зашити цю дірку»* [4, с. 14], *«тягну тебе... поруч молитва... ще б дотягтися...»* [4, с. 74]. Подібна *«емоційна, напружена, сповнена глибокими особистими переживаннями»* манера письма характерна для авторів, що долають стереотипізацію соціальних ролей [9, с. 308].

В умовах війни ці гендерні вектори трансформуються. Маскулінність Крупки гартується в солідарності *«братства»*, де індивідуальне *«Я»* стає частиною спільного опору: *«а ти мені струна, а ти мені пружина. і я тобі пружина, і я тобі струна»* [4,

с. 75]. Фемінний дискурс Яковенко рефлексує трагедію через деструкцію захищеного простору дитинства: «янголику, де ти був, коли летіла ракета?» [10, с. 118]. Жіноче начало тут постає як «голос надії», що молиться за дітей, які «спускаються в бомбосховище» [10, с. 119]. Можемо стверджувати, що в наведених поетичних рядках проявляється «бунт проти соціальних та гендерних ролей та прагнення до свободи» [9, с. 309].

Навіть природа у творах набуває гендерного забарвлення. Для Крупки дерева – це суб'єкти діалогу: «дерева ж, мов птиці. ми забудемо, хто ми» [4, с. 29]. Для Тетяни Яковенко природа – це дзеркало жіночої долі, адже «рослинна образність використовується поеткою для символічного вираження жіночої долі, боротьби за самовираження» [5, с. 154]. Це природа, здатна на безмовне терпіння: «Хризантема ж терпіти буде без прокльонів і без молитв. Не помітять ніколи люди, як у неї душа болить» [10, с. 136]. Така «суб'єктивізація рослинної образності виявляє своєрідність авторського світосприйняття, увиразнює його фемінні аспекти» [5, с. 154].

Отже, культурні та мовні виміри гендеру в поезії Віктора Крупки та Тетяни Яковенко виявляють дві стратегії національного виживання. Спільним знаменником для обох авторів стає повернення до архетипу дитини як символу майбутнього: «до сонних сонць здитинів» [4, с. 6] та «Спи, маленький сину. Мама на хвилину також задріма» [10, с. 46]. Це підтверджує тезу про те, що в часи екзистенційних криз гендерні відмінності не роз'єднують, а створюють цілісну систему захисту культурних смислів, де «рослинна образність використовується для трансформації і поглиблення традиційних гендерних ролей» [5, с. 154].

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що гендерна ідентичність авторів є фундаментальним чинником, який структурує художній простір сучасної української поезії. Компаративний аналіз збірок Віктора Крупки та Тетяни Яковенко дав можливість виявити дві відмінні, але взаємодоповнювальні стратегії осмислення дійсності в умовах глобальних суспільних потрясінь. Маскулінна модель буття, втілена в дискурсі Віктора Крупки, базується на архетипі вертикалі. Вона репрезентує прагнення до раціонального впорядкування хаосу, пошуку стійкої опори та екзистенційної статичності. Ліричний герой автора постає як суб'єкт дії та відповідальності, який тримає світову вісь через самодисципліну та філософську рефлексію. Мова цієї поезії відзначається лаконічністю та оперуванням

символами, що позначають межі та пороги чоловічого світу. Натомість фемінна стратегія Тетяни Яковенко розгортається в площині глибини та внутрішнього простору. Її поетичний світ орієнтований на емоційну плинність, збереження родової пам'яті та етику турботи. Жіночий погляд сакралізує повсякдення, перетворюючи текст на своєрідний оберіг. Мовний вимір творчості авторки характеризується високою сенсорністю та активним використанням емоційно забарвлених засобів, що посилює інтимізацію стосунків між людиною та світом.

В умовах війни гендерні вектори авторів трансформуються в специфічні форми духовного спротиву. Маскулінність гартується через ідею солідарності та дієвої стійкості, тоді як фемінність реалізується через захист вразливих цінностей, передусім дитинства, та через емоційне зцілення травм. Обидва поети, попри різність інструментарію, приходять до спільного знаменника – утвердження дитинності як найвищого стану чистоти та можливості відновлення світу. Культурні та мовні виміри гендеру в аналізованих творах створюють цілісну систему національного самозахисту. Маскулінна «вісь» та фемінна «глибина» постають як необхідні компоненти єдиного духовного організму, що забезпечує збереження культурних смислів та ідентичності в часи екзистенційних криз.

Література та джерела:

1. Еліаде М. Священне і профанне ; Міфи, сновидіння і містерії / пер. з нім. Г. Кьорян, В. Сахно. Київ : Основи, 2001. 591 с.
2. Зборовська Н. В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури : монографія. Київ : Академвидав, 2006. 504 с.
3. Крістева Ю. Полілог / пер. з фр. П. Таращук. Київ : Юніверс, 2004. 480 с.
4. Крупка В. П. Вісь : поезії. Київ : Вид-во Ліра-К. 2024. 140 с.
5. Легерко Т. Гендерні вектори ліричної флористики Лесі Українки. *Волинська філологічна: текст і контекст*. 2024. Вип. 38. С. 154–165.
6. Паніматченко А. Гендерні ролі в поезії Міни Лой. *Mundus Philologiae*. 2024. Вип. 2. С. 23–28.

7. Сіксу Е. Сміх Медузи / пер. з фр. П. Тарашук. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С. 582–595.
8. Ставицька Л. О. Мова і стать. Матеріали до курсу «Гендер і мова». Київ : Критика. 2003. 56 с.
9. Хрущ Л. М. Гендерні особливості поезії Сильвії Плат та Елізабет Бішоп. Наукові записки. Серія «Філологічна». 2012. Вип. 27. С. 308–309.
10. Яковенко Т. В. У глибині небес... : поезії. Вінниця, 2020. 224 с.

УДК 342.72/.73-055.2(083.74)

Світлана Романцова,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри кримінально-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та
правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ,
м. Львів

ГЕНЕТИЧНИЙ КОД ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК: АРХІТЕКТУРА СТАНДАРТІВ І ПРАКТИК

Дослідження присвячене аналізу сучасної архітектури міжнародних стандартів захисту прав жінок у контексті глобальних викликів із акцентом на їх зв'язок із безпекою, рівністю та сталим миром. Показано, що Загальна декларація прав людини та подальші міжнародні інструменти, зокрема Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 і Пекінська декларація та Платформа дій формують системну основу для утвердження гендерної рівності як умови миру. Обґрунтовано, що реальний рівень забезпечення прав жінок у різних країнах залишається нерівномірним, а повна реалізація принципів гідності та недискримінації є ключовою передумовою зменшення насильства і запобігання конфліктам.

Ключові слова: стандарти захисту прав жінок, гендерна рівність, генетичний код.

Світовий банк, проводячи дослідження прав жінок у 2024 році у світі та оприлюднюючи результати дослідження, зазначив, що жінкам належить 2/3 прав [10]. Приклад Афганістану демонструє умовну 1/3 прав, які не належать жінкам у світі – це право на освіту, адже жінкам заборонено здобувати освіту більше